

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ ТА ПРАВОТВОРЕННЯ В  
УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Збірник матеріалів XIII Міжнародної науково-практичної конференції

16 травня 2025 року

За загальною редакцією доктора політичних наук,

професора М.В. Трофименка

Київ  
МДУ  
2025

Організаційний комітет:

|                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|--------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Голова             | Микола ТРОФИМЕНКО, ректор МДУ, доктор політичних— наук, професор;                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Заступник голови   | Юлія ДЕМИДОВА, проректор з науково-педагогічної роботи та молодіжної політики МДУ, кандидат педагогічних наук, доцент;                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Члени оргкомітету: | Вікторія ГРИГОР'ЄВА, завідувач кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент;<br>Світлана КАЛІНІНА, декан економіко-правового факультету, доктор економічних наук, професор;<br>Марія ПОЖИДАЄВА, професор кафедри права, доктор юридичних наук, доцент;<br>Юлія КАМАРДІНА, доцент кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент;<br>Анна ПОЛІТОВА, доцент кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент;<br>Юлія КОВЕЙНО, доцент кафедри права, доктор філософії;<br>Галина ТИХОМИРОВА, доцент кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент<br>Žaneta Simanavičienė, prof. Mykolas Romeris University |

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою економіко-правового факультету Маріупольського державного університету (протокол № 11 від 27.05.2025).

С 91 Сучасний розвиток державотворення та правотворення в Україні: проблеми теорії та практики : зб. матеріалів XIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 16 трав. 2025 р. / за заг. ред. М.В. Трофименка. — Київ: МДУ, 2025. — 421 с.

Збірник містить матеріали XIII Міжнародну науково-практичну конференцію «Сучасний розвиток державотворення та правотворення в Україні: проблеми теорії та практики», яка відбулася 16 травня 2025 року в Маріупольському державному університеті. Посвідчення №285 про реєстрацію проведення заходу від 3 березня 2025 р. в ДНУ «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» (УкрІНТЕІ)). У матеріалах висвітлені актуальні проблеми теорії та практики сучасного державотворення та правотворення в Україні за напрямками: міжнародне право: виклики та перспективи; права людини крізь призму сучасних викликів і загроз; Україна на шляху повоєнного відновлення: правовий аспект; кримінальна юстиція під час війни та у повоєнний період; кліматична справедливість: право, політика та безпека. Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться проблемами теорії та практики сучасного розвитку державотворення та правотворення в Україні. Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

2. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
3. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#top>.
4. Водний кодекс: Закон України від 06.06.1995 року № 213/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 24. Ст. 189. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text>.
5. Лісовий кодекс: Закон України від 21.01.1994 року № 3852-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 17. Ст. 99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>.
6. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 року № 2768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3. Ст. 27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>.
7. Кодекс України про надра: Закон України від 27.07.1994 року № 132/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Ст. 340. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80#Text>.
8. Про управління відходами: Закон України від 20 червня 2022 року № 2320-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#top>.  
Положення про державну екологічну інспекцію України: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2017 р. № 275. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-%D0%BF#Text>

**Ковейно Ю.В.,**

*доктор філософії в галузі права*

*доцент кафедри права*

*Маріупольський державний університет*

*orcid.org/0000-0002-0575-4691*

## КЛІМАТИЧНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ

**Ключові слова:** кліматична політика, кліматична нейтральність, зміна клімату, викиди парникових газів, національно визначений внесок, євроінтеграція

В умовах глобальної кліматичної кризи як на міжнародному так і на національному рівні важливим питанням на шляху її вирішення є формування дієвої та перспективної кліматичної політики. Окрім цього боротьба зі зміною клімату для України є обов'язковою умовою вступу до Європейського Союзу. У цьому контексті, Україна, як потенційний член ЄС повинна дотримуватись європейської політики, у тому числі законів щодо декарбонізації, Європейського зеленого курсу, політики стійкості до зміни клімату та інших складових.

Підписання Угоди про Асоціацію з Європейським Союзом у 2014 році посеред інших напрямів співпраці на шляху євроінтеграції заклало основи формування кліматичної політики України. Кліматична політика України почала свій розвиток з підписання Паризької кліматичної угоди у 2016 році та її ратифікації. Цей міжнародний документ заклав основу формування національної кліматичної політики, яка у подальшому почала розвиватися згідно умов та амбітних цілей європейської інтеграції, та на сьогодні є однією з основних напрямків на шляху сталого розвитку України. Паризька кліматична угода це результат погодження підписантів щодо зменшення свого впливу на зміну клімату та недопущення підняття середньої глобальної температури вище, ніж на 1,5-2°C від доіндустріального рівня [1]. Важливою складовою угоди, окрім скорочення викидів парникових газів є також адаптація до наслідків зміни клімату та надання фінансування біднішим країнам для трансформації їх енергетичних систем. Паризька угода зі зміни клімату працює за п'ятирічним циклом, який прискорює амбітні кліматичні дії, обумовлені постійним вдосконаленням «зелених» технологій. Мова йде

про національно визначені внески, які країни подають з 2020 року, де викладено інформацію про наміри щодо скорочення викидів парникових газів та досягнення цілей Паризької угоди з урахуванням досягнення більш високого рівня ніж у попередньому циклі.

Уряд України після ратифікації Паризької кліматичної угоди затвердив перший проєкт Національно визначеного внеску, яким було поставлено мету скорочення викидів парникових газів до 60% від рівня 1990 року. До 2021 року вказаний показник досяг 62,2%, що зумовлено було економічним спадом, як результатом неефективної державної політики, поступовим занепадом промисловості та воєнними діями на Донбасі. Тому експертна оцінка ООН Національно визначеного внеску України була незадовільною, адже заплановані заходи збільшували викиди парникових газів та це потребувало оновлення українського НВВ. Згодом відбулося оновлення у 2021 році НВВ, який мав на меті до 2030 року зменшити викиди парникових газів на 65%, що викликало безліч питань, адже вказаний документ не мав реального плану дій чіткого механізму та відповідних інвестицій. Влітку 2023 року Міндовкілля оприлюднило план заходів по реалізації оновленого НВВ, серед яких: реформування лісової галузі, розвиток відновлювальних джерел енергії, модернізація енергетичної інфраструктури тощо. Проте плани України були дуже амбітні щодо скорочення викидів парникових газів що на 10% більша ніж у розвинутих країнах Європи. Адже проблема фінансування та воєнні дії на території України поставили крапку на реалізації таких амбітних цілей. Говорячи про подальший розвиток кліматичної політики, враховуючи негативні прояви формування та реалізації оновленого НВВ, необхідно акцентувати увагу на його подальшій реалізації з урахуванням запуску системи торгівлі викидами (СТВ). Саме для цього потрібно якісно нове та яке відповідатиме реаліям сьогодення оновлення НВВ України. Враховуючи досвід практики ЄС у цьому напрямку, необхідним є функціонування системи моніторингу звітності та верифікації викидів парникових газів (МЗВ), щонайменше як три роки. Така система в Україні почала працювати з початку

2021 року. Відповідно до Закону України «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів» підприємства мають зобов'язання вести облік кількості викидів, які утворюються під час їхньої діяльності, та мали надати звіт про це у 2022 році, але воєнні дії внесли певні корективи, а отже, урядом було дозволено подавати такі звіти за бажанням, що обмежило збір даних щодо викидів [2].

Проте вже у січні 2025 року процес обов'язкового надання таких звітів було поновлено, що передбачено законом про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів. Окрім іншого Законом передбачено також особливі умови для операторів, чії установки розташовані на території бойових дій, окупованій території, або якщо установка зазнала часткового руйнування. Позитивні сторони подальшого розвитку кліматичної політики залежатиме саме від відновлення МЗВ парникових газів, адже він є інструментом отримання даних про викиди [3]. Не менш важливим кроком до євроінтеграції є наближення імплементації Директиви 2003/87/ЄС, яка регулює систему торгівлі викидами ЄС, адже обов'язкова система МЗВ є частиною процесу впровадження національної системи торгівлі викидами [4]. Також позитивним аспектом поновлення МЗВ, що передбачить чітку систему обліку викидів парникових газів є посилення довіри міжнародних партнерів, що збільшить вірогідність фінансування кліматичних проєктів та міжнародної підтримки кліматичних ініціатив. Крім того необхідно вказати законодавче закріплення відкритості та доступності даних про показники викидів парникових газів, що не відповідає реаліям практики, адже офіційні інформаційні ресурси не містять відкритих даних про реальні обсяги викидів, що потребує вирішення та наразі триває процес вдосконалення інформаційних систем.

Так, відновлення обов'язковості МЗВ є важливим кроком на шляху вступу до ЄС, адже чіткі дані про викиди парникових газів дозволять розробляти, моніторити та корегувати кліматичні заходи, які спрямовані на

досягнення кліматичної нейтральності, а отже, на скорочення викидів парникових газів. З поміж іншого, особливу увагу заслуговує питання доступу громадськості до інформаційних ресурсів щодо викидів парникових газів, що сприятиме підвищенню прозорості та зміцненню довіри міжнародної спільноти до механізмів втілення національної кліматичної політики та подальшого сприяння фінансуванню. У цьому контексті важливо зауважити на активній участі України в останні роки у щорічній конференції сторін Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй (ООН) про зміну клімату (COP). Так, в Українському павільйоні було організовано численні виступи, на яких розповідали про досягнення, набуті в умовах війни, зокрема, затвердження Національного плану з енергетики та клімату, Рамкового закону про кліматичну політику, поширення екологічно чистих розробок українських стартапів, зобов'язання досягти кліматичної нейтральності тощо.

Позитивним кроком на шляху євроінтеграції також стало прийняття 8 жовтня 2024 року Закону України «Про основні засади державної кліматичної політики», який визначає правові та організаційні засади державної кліматичної політики, спрямованої на забезпечення низьковуглецевого та сталого розвитку України, її екологічної, продовольчої та енергетичної безпеки, досягнення кліматичної нейтральності, забезпечення пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до неї, виконання міжнародних зобов'язань України у сфері зміни клімату та інші ключові положення державної кліматичної політики [5].

Законом закріплено принципи інклюзивності кліматичної політики, зокрема гендерну рівність і справедливу трансформацію. Проте варто зауважити, що документ не враховує специфічних потреб людей із інвалідністю чи людей літнього віку, дітей, а також бездомних, особливо вразливих до наслідків зміни клімату, таких як хвилі тепла чи екстремальні погодні явища. Через тривалий воєнні дії ця проблема залишатиметься актуальною в Україні ще багато років.

У Законі закріплено принцип формування державної політики, а саме інтеграція питання клімату в усі сектори економіки та державного управління, а також планування на державному та місцевому рівнях [6]. Нормами Закону українські громади зобов'язали розробити власні плани адаптації до зміни клімату та враховувати ці заходи у своїх стратегіях розвитку відповідно до положень Закону «Про основні засади державної кліматичної політики». Роль громадськості у формуванні та реалізації кліматичної політики важлива. Проте закон лише загально згадує про залучення громадян і громадських організацій, але не надає конкретних механізмів їх участі. Це залишає значний простір для вдосконалення цих процедур, зокрема через упровадження чітких вимог до проведення консультацій і моніторингу виконання кліматичних стратегій.

Враховуючи позитивні тенденції Закону, та ті, що потребують уваги, зазначимо, що втілення його у життя, тобто практична реалізація, потребуватиме чіткого координаційного механізму, зокрема й у системі органів виконавчої влади та фінансування, що в умовах воєнного стану є особливо актуальним. Отже, щоб Україна мала змогу збільшувати обсяги міжнародної підтримки за програмами, що враховують зелену складову, у тому числі повоєнне відновлення, країні потрібно посилювати прозорість у звітуванні щодо скорочення викидів вуглецю, нарощувати встановлені потужності відновлюваних джерел енергії та створювати нові робочі місця в цій галузі.

#### **Список використаних джерел:**

1. Паризька кліматична угода. Міжнародний документ від 12.12.2015. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_161#top](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_161#top).
2. НВВ до Паризької угоди: які кліматичні цілі України. URL: <https://ecopolitic.com.ua/ua/news/nvv-do-parizkoi-ugodi-yaki-klimatichni-cili-ukraini/>.
3. Закон про відновлення моніторингу, звітності та верифікації парникових газів в Україні прийнято: що це означає? URL: <https://ecoaction.org.ua/vidnovlennia-monitorynhu-zvitnosti-parnyk-haziv-ua.html>.

4. Директива Європейського парламенту і Ради 2003/87/ЄС від 13 жовтня 2003 року про встановлення системи торгівлі квотами на викиди парникових газів у межах Союзу та внесення змін до Директиви Ради 96/61/ЄС. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984\\_012-03#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_012-03#Text).

5. Про основні засади державної кліматичної політики: Закон України від 08 жовтня 2024 року № 3991-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3991-20#top>.

6. Короткий огляд Закону України «Про основні засади державної кліматичної політики». URL: <https://zerowaste.org.ua/2024/12/28/%D0%B0%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%87%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D1%82%D0%BA%D0%B0/>.

**Кривошесенко В.,**

*4 курс перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, спеціальність 081 Право, Маріупольський державний університет Науковий керівник:*

**Ковейно Ю.В.,**

*доцент кафедри права, м. Київ, Україна*

## **ПРАВО ВЛАСНОСТІ НА ЛІСОВІ РЕСУРСИ: ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЛІСОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА**

**Ключові слова:** лісові ресурси, управління, право власності, порушення лісового законодавства, відповідальність.

Ліси в Україні є національним багатством, що належить Українському народу, а від його імені права власника здійснюють органи державної влади та місцевого самоврядування, згідно ст. 7 Лісового кодексу України [1]. В свою чергу, право власності на ліси може набувати трьох форм: державної, комунальної та приватної, і кожна з цих форм має свої особливості реалізації та суб'єктів.